І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса
Редакції і Адміністрації
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXV. Ч. 40. ЦЕНТІВ 10 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. СУБОТА, 1-го БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1958 TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 40. VOL. LXV.

КОНҐРЕС ДОМАГАЄТЬСЯ ВИЯВЛЕННЯ ДОМОВИ ПРЕЗИДЕНТА І НІКСОНА ПРО ЗАСТУПНИЦТВО

Вашингтон. — Заява през. Айзенгавера, зроблена ним у середу цього тижня під час пресової конференції в Білому Домі, що в нього є окреме порозуміння з віце-президентом Ніксоном щодо заступництва на випадок неспроможности Президента виконувати його обов'язки, викликала не тільки багато коментарів і здогадів, але теж і рішучий спротив збоку деяких конґресових кіл. Представники Конґресу стоять на тому, що справа евентуального заступництва Президента повинна бути урегульована спеціяльним законодатним актом, опрацьованим і прийнятим за порозумінням із самим Президентом. Тим часом, як виходило б із заяви през. Айзенгавера, він полагодив цю справу безпосередньо із самим віце-президентом Ніксоном. Повідомляючи про існування виразної домови між ним і віце-президентом Ніксоном, і стверджуючи, що вона є зроблена за відомом деяких людей з його оточення, Президент водночас із цим не виявив, чи та домова є списана на письмі чи вона є лише усною. Здогади, що през. Айзенгавер устійнив цю домову з Ніксоном у порозумінні з членами свого уряду, виявилися неправдивими, бо багато членів уряду про цю справу нічого не знали і не знають. Про домову мали бути повідомлені тільки провідники республіканців у Конґресі, зокрема мав про неї знати провідник республіканської меншости в Сенаті сен. Вільям Ф. Новленд. Але і республіканці і демократи стоять на тому, що Президент повинен поінформувати про зміст своєї домови із Ніксоном у справі заступництва не тільки Сенат і Палату Репрезентантів, а й теж і загал громадянства, тим більше, що справа заступництва — як заявив сен. Морс з Ореґону — не може бути предметом ніякого секретного порозуміння. В політичних колах звертають у зв'язку з цим увагу на те, що цю справу занедбав вирішити Конґрес, який розглядає її вже віддавна, і, що мабуть тому теж Президент був примушений зробити деякі заходи для її полагоди. Дехто вважає вирішення справи заступництва шляхом безпосередньої домови між Президентом і віце-президентом актом, який суперечить конституції. На всі запити й інтервенції у справі цієї домови Білий Дім не дав досі ніякої відповіді. Пресовий секретаріят ствердив тільки, що він не має ніяких коментарів до заяви зробленої Президентом, ані теж не може подати ніяких ближчих інформацій у цій справі.

Президент Айзенгавер і Віце-президент Ніксон

Аллен закликає якнайменше побрязкувати зброєю

Вашингтон. — Голова Інформаційної Аґенції ЗДА Джордж В. Аллен у своєму піврічному звіті Конґресові заявив 26-го лютого, що представники ЗДА повинні розуміти становище інших, заприязнених країн, і повинні „якнайменше побрязкувати зброєю". Аллен стверджує, що СССР випущенням свого сателіта зробив був на деякий час конкуренцію ЗДА, але, не зменшуючи зовсім совєтського успіху, треба признати, що „в наукових і технологічних успіхах" ЗДА ведуть перед у відношенні до Москви. В деяких закордонних країнах цього вповні не розуміють, і тому треба це вияснювати, бо інакше деякі країни приймуть за своє твердження Москви, що ЗДА „загрожують світовому мирові".

ВІД ТОРНАДО ЗГИНУЛО 12 ОСІБ, А ПОНАД 100 ПОРАНЕНИХ

Джексон, Міссіссіпі. — 26 і 27 лютого лютували численні торнадо в стейтах Міссіссіпі і Луїзіяна, які спричинили смерть найменше 12 осіб, а понад 100 осіб було поранених. Поліція ствердила, що між жертвами є 107-річна жінка, яка згинула разом з 4-ма іншими особами в присілку Фармгевен. В місцевості Волнат Гров недалеко Джексону, яка нараховує 600 мешканців, половина домів пошкоджена, 60-річна жінка вбита, а 28 осіб поранені.

В АМЕРИЦІ

● **На останній пресовій конференції** журналісти ствердили, що Президент Айзенгавер після 10-денного відпочинку виглядав дуже добре, був у доброму настрою і часто сміявся. Слідів недавно перебутої Президентом недуги горла вони не ствердили.

● **Пані Айзенгавер**, яка переперебуває тепер в Фініксі, Арізона, більше відпочиває як лічиться в косметичному закладі Елизабет Арден. Всі пацієнти цього закладу мусять строго додержувати певної дієти, після сніданку плавати, робити руханку і приймати парову купіль. Після обіду вони приймають соняшну купіль і переходять відповідні маніпуляції у фризієрки та масажистки.

● **Френк Гордон** уперше побачив Мюнхен 13 років тому, коли прибув там як капітан американської армії. Він так полюбив це місто, що по закінченні військової служби спровадив собі жінку і стало там замешкав, працюючи як журналіст для американських часописів. Тепер він прибув на відпустку до ЗДА і не може нахвалитися Мюнхеном, в якому живе 80.000 американців. В Мюнхені — каже він — за одного доляра можна мати дуже смачний обід, а за 75 долярів на місяць мати служницю, яка сама береться в суботу помити авто.

● **39-річний німецький письменник** Ерїх Марія Ремарк, автор славної долись повісти „На Заході без змін", подружився з 42-річною кіновою зіркою Полеттою Годдард. Шлюб давав судди К. Т. Дрісколл. „Молода" брала вже 4-ий шлюб, а „молодий" — другий.

● **У Клівленді, Огайо, в Лютеранському** шпиталі того самого вечора народили немовлят Альберта Дой (39 років) і її донька Роберта Ботлер (18 років). Мати народила дівчинку, а її доня хлопчика.

Айзенгавер підписав закон про збільшення висоти федерального заборгування

Вашингтон. — Президент Айзенгавер 27-го лютого підписав закон, який дозволяє збільшити федеральне заборгування на 5 більйонів долярів, це значить з теперішніх 275-ох до 280-ох більйонів долярів. Цей закон важний тільки до 30-го червня 1959 року, а після того дня знову обов'язуватиме закон про те, що федеральне заборгування може доходити тільки до 275-ох більйонів долярів, хіба що Конґрес продовжив би теперішнє збільшення. Президент Айзенгавер просив Конґрес про збільшення висоти федерального заборгування, щоб уряд міг вести сміливішу фінансову політику. Тепер федеральне заборгування досягає до дозволеної висоти, це значить виносить малощо менше від 270 більйонів долярів.

Сенатор Спаркман вніс законопроєкт про трибільйонові видатки на будівельну програму

Вашингтон. — Голова Сенатської Підкомісії для Будівельної програми демократичний сенатор Джан Дж. Спаркман 27-го лютого вніс законопроєкт, згідно з яким федеральний уряд мав би видати на будівельну програму 3 більйони долярів. Інші демократичні сенатори обіцяють подбати про приспішене ухвалення цього законопроєкту. Переслухання в справі цього законопроєкту мало б відбутися вже у вівторок 4-го березня. Деякі сенатори плянують, щоб переслухання відбувалося відразу на повній Сенатській Комісії, і щоб обмежити переслухання до двох-трьох днів. Сенатор Спаркман і голова Сенатської Бюджетової Комісії сенатор Дж. Вільям Фулбрайт оскаржують уряд в тому, що заповільно поборює господарську затримку і збільшування числа безробітних. — Демократичний бльок в Конґресі плянує взяти ініціятиву в поборюванні економічної знижки, а законопроєкт про будівельну програму є одним із десятьох пунктів цього пляну для поліпшення економіки.

Домагаються збільшення фондів для участи у Світовій Виставці в Брюсселі

Вашингтон. — Голова конґресової підкомісії для справ департаменту здоров'я, виховання і добробуту конґресмен Джан Е. Фоґарті домагається додаткового одного мільйона долярів на влаштування при американському павільйоні на Світовій Виставці відділу здоров'я. Конґресмен Е. Фоґарті домагається влаштувати цей відділ тому, бо СССР плянує показувати в Брюсселі, який є стан здоров'я поза залізною заслоною. На думку конґресмена д-р Йонас Е. Солк повинен в Брюсселі демонструвати свій винахід вакцини проти поліо, д-р Пол Додлі Вайт успіхи в лікуванні серцевих недуг, а брати Меннінґер свою працю в ділянці поборювання умових недуг. Також і головний комісар цієї виставки Говард С. Кюльман домагається збільшення фондів на виставку в Брюсселі, щоб і американський павільйон міг бути відкритий 13 годин денно, як це роблять інші країни, не тільки 8 годин, як це плянують американці.

Продукують балістичну ракету з засягом на 5,500 миль

Вашингтон. — Директор програми керованих ракет — Вільям М. Галедей дав дозвіл летунству на продукцію балістичних керованих ракет, які можуть мати засяг від 500 до 5,500 миль. Цей проєкт конструкції називається „Мініт Мен". У зв'язку з його здійсненням побудовано підземні інсталяції в різних районах країни, щоб могла бути більша безпека під час ворожої атаки. Ці балістичні ракети мали б бути готові впродовж чотирьох-п'ятьох років. Одночасно повідомляють, що Пентаґон дозволив армії випустити нового (третього) штучного сателіта на весні або на початку літа. Другий штучний сателіт має бути випущений в березні. Представники фльоти твердять, що летунство веде нечесну конкуренцію, заявляючи в департаменті оборони, що його проєкти будуть дешевші від проєктів фльоти, а в дійсності воно не є згідно з правдою.

● **Оптична Амер. Компанія** сподівається збільшити у 1958 році продаж своїх товарів на 10%, випускаючи на ринок окуляри нових стилів.

Летунство звільнило генерала Акермана за марнотратність

Вашингтон. — Летунство звільнило свого команданта на Філіппінах генерал-майора Джана Б. Акермана за те що він підміновував мораль у летунів своєю марнотратністю, передекоровуючи аж чотири свої приватні квартири.

Офіційно команда летунства повідомила, що генерала Акермана відкликано до Вашинґтону за його „нерозважливість" у вирішуванні деяких справ. Летунство повідомило, що минулої осени конґресова слідча комісія перевіряла поведінку генерала Акермана, зазначуючи, що вже перед тим вона сама цікавилася діяльністю цього генерала. І конґресова комісія і військова контроля не знайшли надужиття у видатках генерала Акермана, тільки ствердили марнотратне видавання федеральних грошей на речі, які не були конче потрібні. Генерал Акерман має 48 років, під час війни він служив в Китаї, Бірмі, Індії та Окінаві, після війни був три роки в Англії, а в останніх роках був командантом 13-ої Летунської Частини в Кларк Філді в Люзоні на Філіппінах.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Згідно з інформаціями одержаними з Шикаґо, там за**кінчився судовий процес за право власности і юрисдикційної приналежности Свято-Покровського Собору УАПЦ (Соборноправної) в Шикаґо (при 2710 Вест Айова Стріт). На підставі голосування парафіян, суддя — своїм рішенням з дня 20 лютого — признав усі права і майно згаданого Собору групі парафіян, які належать до УАП-Церкви, очолюваної архиєпископом Григорієм.

● **Конференція Членів Верховних Органів Українського Революційно - Демократичного Руху З'єдинених Держав Америки й Канади**, що відбувалася 22 і 23-го лютого ц. р. в Торонто, Канада, постановила створити Координаційну Раду, метою якої є унапрямлювати й узгіднювати діяльність його складових частин. Програмову доповідь при відкритті Конференції виголосив Заступник Генерального Секретаря Михайло Воскобійник. Після затвердження Правильника Координаційної Ради й устійнення її складу обрано виконавчий і репрезентаційний орган — Президію Координаційної Ради, що складається з Голови — М. Степаненка, двох заступників — ред. М. Воскобійник і майор Ю. Булат, та шістьох членів — керівників постійно діючих комісій: М. Дальний, П. Шинкар, О. Сосна, В. Новицький, Є. Федоренко. Серед важливіших постанов є схвалення пропозиції ВО. УНРади про скликання всесвітнього конґресу Українців та рішення приєднатись до вшанування пам'яти жертв штучного голоду в Україні та до відзначення 250-річчя збройного виступу гетьмана Івана Мазепи проти Москви.

● **Мґр. Антін Шутка**, науковий співробітник Медичної Школи Генемана у Филаделфії і докторант на Університеті, виголосив 5 лютого ц. р. доповідь на II Зїзді „Американського Хемічного Товариства", на тему: „Вплив радіяції на тетрафенильпорфіни (II частина), мурашкова (формічна), оцтова і пропіоністична кислота, як розчинники". Ця доповідь була звітом із його дослідів і досягнень у цій ділянці і вона викликала велике зацікавлення. Чергова доповідь на подібну тему матиме мґр. Шутка на „Міжнародному Конґресі радіяційних дослідів", що відбудеться в серпні цього року.

Франції погрожує знову криза уряду

Париж. — Французький прем'єр Фелікс Ґаяр заявив, що він усе вважає за свій невідхильний обов'язок перевести через парлямент закон про зміну конституції задля запевнення більшої тривкости урядам Франції. Виступивши перед радіо телевізійною програмою у пресовому інтерв'ю, він заповів, що в найближчих днях скличе лідерів урядової більшости для осягнення компромісу в справі урядового законопроєкту для зміни конституції. Коли такого компромісу не вдасться осягнути, тоді він зв'яже голосування над цим проєктом із питанням довір'я для уряду. В минулому тижні перервано дебату над цим законопроєктом, не знайшовши можливости перевести його на пленумі парляменту. Тому закордонні обсерватори в Парижі переконані, що коли Ґаяр дійсно зв'яже голосування над зміною французької конституції із довір'ям до його особи, то він програє і провалиться, тим паче, що останнє дальше загострення відносин в Альжирі, конфлікт з Тунісією і різні інші труднощі Франції не скріпили становища уряду Ґаяра.

35 осіб згинуло в новій катастрофі літака в Англії

Лондон. — Англійський пасажирський літак зачепив серед сніговії за шпиль т. зв. Вінтер Гілл в окрузі Ленкшир в Англії і погребав під своїми руїнами 35 осіб. Оцілілo 7 осіб, всі вони більш або менш ранені. Між оцілілими був помічник пільота і стевардесса. За 400 ярдів від місця катастрофи знаходилася телевізійна стація. Згаданих двоє оцілілих дібралися туди поранені серед пітьми і глибокого по коліна снігу та повідомили про катастрофу. Радіотелевізійна стація заалярмувала світ. Цим літаком летіло 39 автомобільних розподільників із острова Айл оф Мен на Ірляндському морі, щоб відвідати одну фабрику автомобільних батерій в Менчестері. Катастрофа сталась в 35 хвилин після того, як подорожні розпращалися в найкращому настрої з своїми дружинами і приятелями на летовищі і тільки за 10 миль від летовища під Менчестером. Це вже друга велика летунська катастрофа впродовж одного місяця, яка навістила Англію. 6 лютого ц. р. розбився під Мюнхеном англійський пасажирський літак, що ним верталась найкраща футбольна дружина після розіграння змагань в Югославії.

Румунія ніби хоче купити в ЗДА машин за $ 100 мільйонів

Вашинґтон. — Румунія готова закупити в ЗДА машин за кругло 100 мільйонів і заплатити готівкою у доляровій валюті — заявив комуно-румунський прем'єр Хіву Стойка *кореспондентові „НЙ-Таймс-у"*. Румунія потребує повного фабричного вивінування для фабрикації синтетичної фібри і фібрових виробів та для фабрикування автомобільних опон. Стойка жалувався, що американський уряд видає тільки 6-місячні експортові дозволи, а виготовлення такого замовлення триває довше, як пів року, після якого можна стрінутись з відмовою дальшого дозволу і з анулюванням цілої трансакції. Стойка твердив, що активний румунський платничий баланс дозволяє Румунії на готівкове видаткування $100 мільйонів для збудуваня в Румунії фабрик, необхідних для її економічного розвитку. Якщо б ЗДА не погодились, тоді Румунія переведе задумані закупи в Англії, у Франції або в Західній Німеччині. Комуно-румунський прем'єр півтора *години розмовляв з американ*ським кореспондентом, виявляючись — на словах — ввічливим і компромісово настроєним. Він запевняв м. і., що бажає собі конференції балканських держав для розв'язання спільних проблем, але на такій конференції обов'язково мусять бути приявні Греція і Туреччина — обидва антикомуністичні члени НАТО. Комуно-румунський уряд Стойки дав дозвіл на виїзд до Ізраїлю по 80 жидів кожного місяця. У Вашинґтоні заявили, що там нічого невідомо про поважний замір Румунії закупити в ЗДА виряд для влаштування цілих фабрик.

Посол англійського парляменту воліє совєтську окупацію від ракетних баз

Лондон. — Англійська палата громад (нижча палата парляменту) була знову ареною бурхливих сцен під час дебати над оприлюдненою англійським урядом так званою Білою Книгою з накресленням нового оборонного пляну Англії. У четвер 27-го ц. м. соціялістичний посол, пастор Левеллин Вільямс, заявив, що він уважає за менше зло совєтську окупацію Англії, ніж влаштування на англійській території ракетних баз, бо ракетні бази й склади атомової зброї на території Англії означають практично її повне знищення. Така заява викликала гострі протести збоку інших членів парляменту. В самій опозиційній Партії праці нема згоди щодо оборонного пляну. Офіційний провід партії стоїть на становищі, що треба стриматись з улаштуванням ракетних баз до часу, поки покажеться, чи нова конференція „на вершинах" не доведе до роззброєння. Те саме стосується дальших експериментальних вибухів атомової зброї. Зате велика частина парляментарних послів цієї соціялістичної партії підписали заяву, в якій домагаються припинення дальших атомових експериментів і відкидають ракетні рази — без уваги на становище большевиків в цій справі. В обороні Білої Книги виступили гостро міністер оборони Дункан Сандіс і т. зв. секретар для справ війни, Сомс (до речі — вони обидва жонаті з двома доньками Винстона Черчила). Остаточно палата громад прийняла до відома Білу Книгу 317 голосами проти 261, та затвердила постанову про влаштування в Англії ракетних баз 318 голосами проти 263.

ЗДА ЗАКИДАЮТЬ СССР ВИКЛЮЧНУ ВИНУ У НЕВДАЧІ РОЗЗБРОЄННЯ

Вашинґтон. — „З'єдинені Держави вважають далі невідхильною потребою дійти до міжнародного порозуміння в справі обмеження збросння. Однак уряд Совєтського Союзу від серпня мин. року відмовився дискутувати над конструктивними пропозиціями, що їх представили ЗДА, Англія, Франція і Канада, та співпрацювати в Підкомісії постійної Комісії роззброєння Об'єднаних Націй. Він проголосив також, що не візьме участи в ніяких нарадах Комісії Роззброєння, що її склад змінено на останній сесії Генеральної Асамблеї ОН. Він поставився теж неґативно до заяви голов урядів держав НАТО, що вони привітали б конференцію міністрів закордонних справ, яка вийшла б з цієї сліпої вулиці. З'єдинені Держави вважають, що обмеження у зброєнні є такою імперативною ціллю, що змагання до неї не можна перервати без уваги на перешкоди, що їх ставить совєтський уряд. Ми заходимось і будемо заходитись, щоб перебороти ці процедуральні труднощі і знайти шлях, як би зняти з плечей людства небезпечний та щораз більший тягар нищильного і деструктивного зброєння". — Так буквально говориться в офіційному комунікаті, що його проголосив державний департамент в четвер 27 ц. м. у зв'язку з реорганізацією тіла, яке надалі вестиме справу роззброєння. На місце спеціяльного асистента Президента для справ роззброєння Герольда Стассена призначено дотеперішнього заступника амбасадора ЗДА при Об'єднаних Націях, Джеймса Дж. Водсворта. Проте він не матиме згаданого формального титулу Стассена і не звітуватиме та не відповідатиме безпосередньо перед Президентом, як Стассен, а перед державним секретарем. На цьому ґрунті були спори між Стассеном і державним секретарем Доллесом і Стассен врешті відійшов, щоб кандидувати на губернатора Пенсилвенії. Доллес оприлюднив тепер, що він запросив 4-х видатних військових і політичних діячів, як своїх дорадників для справи міжнародного роззброєння. Є ними: ген. Альфред Ґрунтер, колишній головний командант збройних сил НАТО, тепер президент Американського Червоного Хреста, — Джан МекКлой, колишній заступник секретаря оборони та високий комісар у Німеччині, а тепер президент Чейз Мангеттен Бенк, — ген. Волтер Беделл Смит, кол. шеф штабу в головній кватирі Айзенгавера за останньої війни й кол. амбасадор у Москві, та Роберт Ловетт, колишній секретар оборони. Всі вони — самі високі старшини в стані спочинку, знаменито зорієнтовані у стані збройних сил у вільному світі і в Совєтах. Джеймс Водсворт обійме своє нове становище щойно після повороту з Далекого Сходу амбасадора ЗДА при ОН Генрі Кебота Ладжа, якого він заступає. Як зрушити з мертвої точки справу переговорів з Совєтами про роззброєння — про це йдуть наради однаково з генеральним секретарем ОН Гаммершилдом, як теж із союзниками Америки з НАТО.

Ливан лякається за свою долю

Бейрут. — Керівні політичні кола в Ливані висловлюють острах за дальшу долю цієї держави — твердять західні кореспонденти з столиці тієї країни, Бейруту. Річ у тім, що Ливан — єдина арабська держава із більшістю населення християнського віровизнання, а дістала вона за найближчих сусідів два арабські бльоки — єгипетсько-сирійську З'єдинену Арабську Республіку та Йорданськo-іракську Арабську федерацію. Ливан — поруч з Іраком і Йорданією, зорієнтований на Захід, але стоїть під великим морально-політичним тиском збоку арабів, захоплених тепер єгипетсько-сирійським з'єдиненням. Вся політична опозиція до теперішнього уряду в Ливані включно з делеґацією від опозиційного до нього патріярха демонстраційно виїхала була до Дамаску на святкування єгипетсько - сирійської злуки та для складення поклону президентові Нассерові. Тому, що Єгипет і Сирія не мають спільних кордонів, їм страшенне залежить на приєднанні до себе ще Ливану. Тому ливанський уряд передбачує для себе велику трудність зберегти повну суверенність своєї держави.

Польща святкуватиме своє 1,000-річчя

Варшава. — Польський Сойм прийняв одноголосно резолюцію про святкування від 1960 до 1966 року 1000-річчя існування польської держави і християнства в Польщі. Голова т. зв. Державної Ради Адам Завадський видав з цього приводу відозву, в якій — як зауважують закордонні кореспонденти — не береться до уваги 985 років існуваня Польщі, тільки час від 1945-го року, себто за панування комуністів. Весь попередній період у тій відозві промовчано, а прославлено тільки володіння комуністів з ласки Москви. Тому єдиний момент у тій відозві, приємний для всіх поляків, це ствердження, що первісна польська держава сягала далеко на захід від Висли, на пізніших німцями скольонізованих землях, які тепер знову приєднані до Польщі під назвою „відзисканих земель". Поляки некомуністи використовують проголошення цього святкуваня для підкреслення приналежности Польщі до західньої культури і її гону до волі.

У СВІТІ

● **Італійська поліція** перестерегла одного з найбільших колись в Америці „ракетирів" (злочинних обманців) Чарлза Лючіяно, депортованого до Італії, щоб він не появлявся в нічних клюбах і на перегонових полях. Лючіяно живе в Неаполі на широку стопу. Його адвокат твердить, що Лючіяно займається тепер продажем лікарського приладдя і є співвласником фабрики меблів, яка виробляє малі столи для народних шкіл.

● **У Західньому Берліні** заарештували довго пошукуваного д-ра Вольфґанґа Вольґемута, таємничого лікаря, приятеля колишнього шефа західньонімецької розвідки д-ра Отта Йона, якого Вольґемут ніби приспав наркотиками і вивіз до большевиків. Йон потім вернувся і тепер відсиджує кару 4-річної в'язниці за зраду державних таємниць. Вольґемута перевезли до Західньої Німеччини і судитимуть окремо. Невідомо, в яких цілях він крадькома приїхав до Західнього Берліну із підсовєтської зони.

● **Чеські комуністи** гучно святкували 10-річчя захоплення влади. Американський шарже д'аффер Вільям Кравфорд і ще деякі інші західні дипломати збойкотували прийняття, влаштоване президентом Чехословаччини, Антоніном Новотним. Як відомо, під час того підступного й насильного захоплення влади комуністами, міністер закордонних справ Ян Масарик, син засновника чеської незалежности проф. Томи Массарика, вискочив через вікно і згинув, а президент Едвард Бенеш, який „добровільно" зрікся, незабаром після того помер з журби.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НОВІ ІЛЮЗІЇ

Недавно американські часописи принесли світлину, яка не викликала великого захоплення у мільйонів людей, що не мають ніяких ілюзій відносно Москви та її репрезентантів: президент Айзенгавер і новий совєтський амбасадор у Вашингтоні Міхаїл Меншіков з широкими усмішками на обличчях стискають один одному руки. У коментарі сказано, що, всупереч первісному плянові, який виключав світлини з нагоди офіційного пред'явлення вірчої грамоти Меншіковим, Президент змінив свій погляд уже в ході розмови з ним і попросив покликати фотографів. Це був ніби куртуазійний жест для заманіфестування доброї волі супроти совєтського репрезентанта. Дальшим жестом, уже змістовнішого характеру, була узгіднена з Меншіковим заява Президента про те, що вони мають надію, що „вдасться зорганізувати" нову конференцію „на вершинах".

Таким чином приїзд Міхаїла Меншікова ніби започатковує нову еру в американсько-совєтських взаєминах. Але від 16 листопада 1933 року, від дня, коли Америка визнала большевицький режим і нав'язала дипломатичні взаємини з СССР, було вже таких „ер" чимало, а їхнім остаточним підсумком є нинішній стан. Москва буцімто тому призначила Меншікова на місце Георгія Зарубіна, що він має кращі кваліфікації дипломата у часі „мирової офензиви". Совєтська дипломатія знає дві школи: Чічеріна-Літвінова-Красіна і Молотова-Вишинського. Громико і Зарубін ніби належать до породи дипломатів, що в їх словництві найчастіше повторюється слово „нєт". Меншіков — це тип „гладких" большевиків, які вільніше поводяться на прийняттях в країнах „гнилого капіталізму", вміють краще одягатися, знають західні мови і мають тонкіше вичуття такту.

През. Айзенгавер на одній з своїх останніх пресових конференцій вказав на найбільшу — на його думку — трудність у зберіганні добрих взаємин з Совєтами: це те, що вони жонглюють поняттями компартії, як чимсь окремим від совєтського уряду, при чому одно за друге ніби перед закордонним світом формально не відповідає. Коли Максима Літвінова, попередника Меншікова, викликали до державного департаменту через кілька місяців після підписання договору, за яким ЗДА визнали СССР, і вказали йому, що Москва порушує зобов'язання не вмішуватись у внутрішні справи ЗДА, посилюючи підривну діяльність американської компартії, то Літвінов відповів, що це робить партія, а не уряд. Формально і Міхаїл Меншіков підлягає совєтському міністерству закордонних справ, отже урядові, але за дії компартії СССР він „не відповідає". А компартія СССР, разом з усіми іншими підлеглими їй, проголошує явно декларацію про свою ціль — накинути комуністичний устрій всім державам світу „всіми існуючими засобами".

Міхаїл Меншіков переводить тепер „рунду" своїх перших візит. Відвідав уже й віце-президента Ніксона, з яким розмовляв 40 хвилин. Але ця розмова — коментують газети — стосувалась архітектурних пам'яток та інших особливостей Індії, де Меншіков на становищі амбасадора СССР зробив величезну рекляму Совєтам, заініціювавши будову великої сталеварні совєтськими грішми й технікам, — вона стосувалась і вужчої батьківщини Ніксона, стейту Каліфорнії. У дотеперішніх розмовах Меншікова з Айзенгавером і Доллесом також не заторкувано ще самої суті справи — американсько-совєтських взаємин. І поки їх не заторкується, очевидно, розмовці можуть бути „вдоволені" і запевняти, що їхня розмова „принесе користь американсько-совєтським відносинам та світовому мирові".

Англійські соціялісти, які тужать за новою конференцією „на вершинах", визнали як великий „поступ" на шляху до такої цілі те, що ніби през. Айзенгавер зрікся своєї первісної вимоги, щоб перед його зустрічею з Булганіним відбулася зустріч міністрів закордонних справ. Але Джан Фостер Доллес пояснив дуже просто, чому конференція міністрів закордонних справ „не є істотною", як передумова для конференції „на вершинах". Бо ось в Палаці Троянд у Парижі зустрілись 5-го березня 1951 р. міністри закордонних справ ЗДА, Англії, Франції і СССР і аж до 21 червня 1951 р., протягом трьох з половиною місяців, дебатували виключно про те, які справи повинні бути темою їхньої конференції. Не погодились і. на цьому й скінчилась ця скандальна конференція.

З особою Меншікова, інженера за фахом, з добрим зовнішнім виглядом, добрими манерами, із знанням англійської мови, зв'язують деякі надії ті, які наївно вірять у серйозність совєтської „мирової офензиви" і в можливість „покращання відносин". Це основна помилка. В совєтській системі правління люди грають куди меншу ролю, ніж в системі демократії, де вільна людина і вільна преса формують опінію мас і впливають на хід подій. У Совєтах вирішною є доктрина, що її здійснюють диктатори. І поки не будуть знищені комуністична доктрина і большевицькі диктатори, ніякі Меншікови, їхні невільничі слуги, ніякої користи людству не принесуть.

БЕЗРОБІТТЯ

За останніх 17 років не було в З'єдинених Державах такого числа безробітних, як у лютому 1958 року. У 1941 р. було їх 6,930,000, а тепер — кругло 5,000,000. Проте, поруч із цим дуже невеселим явищем, не видно в масі американського народу значного обниження життьової стопи, устійненої в часі найвищого добробуту. За найпереконливіші докази, що, поруч із теперішнім 5-мільйоновим безробіттям, насправді не відчувається в американському житті господарської кризи, є такі факти: 1. не погіршилось сплачування довжниками гіпотечних позик (мордґеджів) і навіть персональних банкових боргів, 2. не зменшився автомобільний рух на шляхах, себто не видно ощаджування на газоліні (відкинувши, очевидно, атмосферичні умови, які щороку під час засніження шляхів впливають на коловий рух) і 3. назагал не зменшились післяріздвяні обороти в роздрібних крамницях, у порівнянні з місяцями січень-лютий минулого року, особливо в харчовій бранжі. Тому нема тепер ніякої паралелі з депресією 30-х років: паніка на біржі, як то було в жовтні 1929 р., закриття банків, утрати ощадностей, масові втрати людьми нерухомостей, залягання у плачені комірного, погоня хоч би за наймізернішим заробітком. І тому всі економісти рішуче заперечують, начебто теперішній господарський стан в ЗДА є „депресією", а називають його „знижкою", переводячи порівняння не з депресією рр. 1929-1936, а з подібними знижками з рр. 1938/1939, 1949/1950 і 1954.

Передусім цифрово ситуація на ринку праці виглядала за депресії цілком інакше. У 1929 р. було в ЗДА 2,600,-000 безробітних, у 1930 р. — 3,900,000, у 1931 р. — 7,590,-000, а в 1933 р. 14.320,000. Деякі противники адміністрації Д. Д. Айзенгавера приписують їй вину за теперішнє безробіття і покликуються на реформи Ф. Д. Рузвелта („Новий поділ"), які поклали край депресії. Республіканці зі свого боку пригадують, що це в першому році другої каденції Ф. Д. Рузвелта, у 1938-му році, було в Америці 3,370,000 безробітних, і що ще за рік перед зловісним Перл Гарбором, отже перед приступленням ЗДА до війни, у 1940 р. було їх 8,900,000, а за Гаррі Трумана, в 1950 р., число безробітних знову підскочило до нинішньої цифри — близько 5 мільйонів. При цьому вони звертають увагу, що коли в 1940 р. населення ЗДА нараховувало 131,000,-000, то в 1950 р. воно зросло вже до 150,000,000, і тепер нараховує кругло 172,000,000.

Як уже згадувано в насвітлюванні теперішньої господарської ситуації в ЗДА, її характеристичною рисою є захоплення кризою тільки деяких стейтів, а не всієї країни, і тільки деяких ділянок важкого фабричного промислу. Ото ж у погіршеній ситуації опинилось 8 стейтів, в яких число безробітних становить понад 100.000 осіб. З них найгірше виглядає стейт Ню Йорку (337.397 на 15 лютого ц. р.), після якого йдуть за числом безробітних Пенсилвенія, Каліфорнія, Мишиґен, Огайо, Іллиной, Ню Джерзі і Массачусетс. В усіх цих стейтах без вийнятку заторкнені безробіттям фабрики й майстерні автомобільного і тісно з ним пов'язаного сталевого й машинового промислу, деякі фабрики одягу і транспорт (залізниці). Застій в частині автомобільного промислу викликав деяке безробіття в тих промислових галузях, які працюють для авта: гума, скло і метал. Зате, напр., у сільському господарстві було цієї зими менше безробітних, як у минулому, а в ремонтних майстернях, по шпиталях, у реміснчих закладах (шевці, кравці, стрижії), у домах моди і в різних категоріях роздрібної торгівлі було навіть запотребування на додаткові робітні руки. У банках, в усіх асекураційних і фінансово-торговельних фірмах — підвищено платні, незалежно від юнійних умов про вирівняння різниці у коштах утримання.

Коли ж тоді тільки нечисленні особи належали до упривілейованих, що користали з забезпечення проти безробіття, то тепер коло двох третин безробітних дістають державне відшкодування. Безробітний у ЗДА дістає пересічно 120 дол. місячно протягом півроку. Це мало, але це вже забезпечує безробітного і його родину від голоду, тим паче, що на 44 мільйони родин в ЗДА кругло 18 мільйонів мають більше як одну особу на заробітній праці. Коло 76% американських родин мають приватну забезпеку: банкові ощадності, державні бонди, акції, уділи чи поліси, якими можуть порадити собі у „трудній годині". Резерви Фонду безробіття сягали на початку цього року 8,700,000,-000 дол., а законодавці у Вашингтоні і в стейтових столицях готові негайно доповнити цей Фонд, якщо він вичерпувався б. Однак, фахівці вже вирахували, що коли в цьому році виплатять безробітним навіть 3,500,000,000 долярів, то касові резерви Фонду безробітних будуть ще дуже поважні. А з весною автоматично „рушиться" будівельний промисл і праця по фармах. Критичним буде цьогорічне літо, коли маси середньошкільників і студентів захочуть сезонового заробітку. Тоді щойно виявиться, чи остаточно зникне теперішня „знижка".

НА КАРНИЗІ ГОЛУБ...

На карнизі голуб,
голуб на карнизі,
Голубіє думка
в синій далені,
Моє чоло вітер,
вітер мені лиже,
І спроквола плинуть
золотаві дні.

Понад містом осінь,
осінь кучерява
Кружить листя жовте
весело в танку.
І летить прозора,
біла і яскрава
Павутинь в повітрі
в просторонь зірку.

І сміється сонце,
сонце ніби листя,
Мідяніє місто
бляшане що-мить.
Я дивлюсь на хустку
ніжну і вогнисту,
Що тобі на чолі,
мов огонь блищить.

І мені здається,
що минула осінь,
Що лишилось лихо
у лікарні, там,
Де жовтіє листя
й золотисті коси
Патла вітер лютий
дереву й кущам.

О. СОРОКА

„МЕРДЕКА" — СВОБОДА!

В політичному словнику світу дістало зовсім недавно „право громадянства" нове словоозначення — „мердека", по-малайськи свобода, воля, незалежність. Для мільйонів патріотів далекого й багатого Малайського півострова воно було магічним, священним кличем до бою за свої законні права: державну незалежність. В цьому однісінькому слові „мердека" містилася вся програма народів і племен цього півострова, який після 171 року колоніяльного статусу дістав нарешті в останніх місяцях минулого року — державну незалежність.

Горді й щасливі свободою мешканці цієї 82-ої держави, що входить у склад Об'єднаних Націй, цьому своєму магічному слову „мердека" завдячують свій сьогоднішній стан, — подають кореспонденти американської преси з цього терену. Ще десять років тому це слово було зовсім незнаним, тобто не мало ширшого політично-програмового значення в масах, щойно пізніше воно „викувало", здобуло їхню волю!

Кожного року у місяці березні українці у вільному світі віддають шану своєму пророкові волі, Тарасові Шевченкові, який перший кинув в українські народні маси слово: воля! На превеликий жаль, його вогненна українська „мердека" не принесла за стільки років від її появи цього — найсвятішого в житті народу, що добра доля й інакші обставини дають зовсім незнаним, слабо розвиненим, колоніяльним народам інших континентів світу...

Як відомо, після другої світової війни Велика Британія зазнала великих утрат із свого довговікового колоніяльного стану посідання. Зовсім відокремилися від неї, ставшись тільки в символічно-коронній злуці із нею, такі перлини її корони, як Індія, Бірма та острів Цейльон. В останніх місяцях минулого року відійшов від неї дуже важливий під стратегічним, а ще більше господарчим оглядом — Малайський півострів. Це не сталося за одну ніч, — довгих десять років боролись одинадцять провінцій тієї країни, під проводом своїх можновладців-султанів, окрилені й духово озброєні своїм національним кличем „мердека", поки здобули своє місце на політичній мапі світу. При цьому треба зазначити, що боротьбу вели вони зовсім безкровно й чесно: не впав ні один британський вояк на їхній багатющій землі, що славиться найбільшими у світі плантаціями ґуми, як також рядом важливих для індустрії вільного світу металів.

Дуже небезпечним чинником в цьому десятилітньому періоді боротьби під гаслом „мердека" був комуністичний рух, підсилюваний і фінансований червоними китайцями. У 1948 році, для більшої безпеки та ефектовнішої акції, комуністична партія пішла в підпілля, а комуністичні банди ширили спустошення по великих обширах цього краю; довгими місяцями, а то й роками, контролювали вони цілі провінції Малайського півострова, сягаючи по важливу пристань і „ключ" до Далекого Сходу, Сінгапур. Мабуть, під впливом червоної загрози на цьому невральгічному пункті світу, Велика Британія поставилась відразу з великою повагою до державницьких аспірацій тієї своєї колонії. Подібно, як в Індії, Бірмі та Цейльоні, зміна варти на цьому терені наступала пляново й ступнево. Вибори до першого малайського парляменту, що відбулися 1955 року, дали буквально стовідсоткову перемогу партіям, які стояли на платформі „мердека", свободи! У серпні минулого року офіційно проголошено Малайську Федерацію, що складається з одинадцяти провінцій, з яких дев'ять мають і далі за своїх найвищих зверхників — султанів. Як підкреслюють чужинецькі обсерватори, усі прошарки населення співпрацюють гармонійно в молодій державі, зокрема монархісти та прибічники республіканського устрою, що прийнявся у трьох провінціях цього краю.

Підривною силою остались комуністи, в глибоких горах. В день проголошення самостійности Малайської Федерації британські літаки розкинули 12 мільйонів летючок в околицях, де діє червона партизанка, з обіцянкою повної амнестії до кінця 1957 р., якщо вони припинять підривні дії. В закликах підкреслювано, що після осягнення повної державної незалежности, безцільною стає і антинаціональною акція та пропаганда червоних проти недавнього колоніялізму. Як подають останні звідомлення, червоні не прийняли амнестії, бо, як всі знаємо, не воля народу, не його незалежність — лежать в програмі комунізму.

З нагоди проклямації незалежности цього народу прислав був Святіший Отець свого окремого представника із сердечними побажаннями для молодої держави, а в усіх католицьких святинях Малайської Федерації протягом п'яти хвилин дзвонили дзвони. Державною релігією проголошено іслям, при чому християнські віровизнання дістали повну свободу. Ще й по сьогодні щасливі обивателі тієї держави коментують факт, що в день проклямації її незалежности — палку „мердека" проповідь виголосив був зі своєї катедри голова Англіканської Церкви на цьому півострові... Ось у чому духова сила й політична зрілість британців, зредукованих з імперіяльної величі до своїх етнографічних границь, мрячних островів Альбіону.

В шевченківському місяці березні далекосхіднє, малайське слово „мердека" нехай стане для українців у вільному світі пригадкою, якою дорогою є Воля. „Возвеличу малих рабів німих, і на сторожі біля них поставлю Слово", — сказав великий наш пророк Свободи. Може й не наша вина, що далекі, відсталі народи — випереджають нас своїм святим „мердека" вже стільки років.

Т. К.

ПРИБУТКИ ФАРМЕРІВ В 1957 р. ВИНОСИЛИ $11.5 БІЛЬЙОНА

Вашингтон. — Згідно з тимчасовим обрахунком прибутки фармерів становили в 1957 році 11,500,000,000 долярів, і були на 500 мільйонів менші в порівнанні з 1956-им роком, коли вони виносили 12 більйонів долярів. Департамент рільництва подасть точні дані про прибутки 5-го березня 1958-го р. Тут мова про чисті прибутки фармерів — суми за продані продукти і з державної допомоги, — після відтягнення коштів продукції.

Замість фейлетону

БІЛА ОБЛОГА

Коло години 1:30 почав падати сніг. Спочатку — лише дрібненькі сніжини, спочатку це був лиш той сніг, що про нього Ліза Шашаровська — Чепіль співала ще в краю: „Сніг паде... фантастичні на склі творить квіти..." Але поволі, на широкі артерії мільйонової Филаделфії, на вузькі вулички „давнтавну" на розлогий Фермавнт Парк сипалось снігу все більше. Високо, високо над містом, на вежі міської ратуші, сніг вже припорошував трикутний капелюх Вільяма Пенна, що кам'яними очима дивиться на найбільше місто своєї Пенсилвенії. Котрий це вже раз дивиться Вільям Пенн своїми невидючими очима на чергову катастрофу свого міста і свого стейту — на великий несподіваний сніжний опад?

Спочатку, все таки це не виглядало грізно. В кожному разі не на стільки, щоб можна було оборонитися перед спокусою сісти з приятелями в авто, прямуючи в бік Ню Йорку, де цієї суботи „Червона Калина" давала баль. „Червона Калина"! Не лікарі, не інженери, не дрефтсмени, не студенти — але „Червона Калина"!

Але „Червона Калина" і білий сніг, що лежав на Рузвелт Булварді вже на інч високо, не хотіли погодитись. А ще до того, коли телефонічна вістка від шляхової поліції подала неприємне: „Можливо, що сніг дійде уночі до висоти 18 цалів". Скільки це є? (В бюрі числю на інчі і фіти, — але з досвіду таки волію метри і сантиметри). Отже — як би не було — маємо право сподіватися до пів метра снігу.

— Вистачає, щоб повернутись з Ню Йорку в найкращому разі в понеділок вполудне. — стверджує наш шофер і володар (колись з батальйону Фізильєрів Дивізії). Завертаємо! А може хтось фундує залізницю до Ню Йорку? Може пані?

Тому, що пані не мали охоти фундувати залізниці — „Червона Калина" замінилася на „Мальовану Каву" Мистецької Студії у Филаделфії. Раз це остання карнавалова субота — то трудно, забава мусить бути!

В міжчасі місто прибрало вже досить неприємний вигляд. Авта по головній вулиці (і наше з ними) їдуть з „швидкістю" 20 миль, витирачки на шибах треба щораз, пристанувши, чистити з льоду — вже хтось станув впоперек дороги, загородивши своїм автом весь рух — одним словом, виглядає, що й на „Мальовану Каву" до будинку ЗУАДК-у можна не доїхати.

Забава у молодих малярів була добра, шкода говорити. Ще коли буфет дармовий, а в буфеті такі чуда, що розпливаються в устах. „Гайфай" — патефон грає цілими серіями вальси і танга, д-р Галан розповідає про свою промову до коня на „таліянському фронті", різна артистична еліта мандрує постійним курсом від „гай-фай" до французьких тісток у буфеті — а на дворі ... „сніг паде". Може це тому, що на залі є також і Ліза, яка увела цю пісеньку в наш „клясичний" пісеньковий репертуар?

„Мальована Кава" ще кипить, коли невдалі „червонокалинники" рушають в домову путь. На дворі заметіль. Лямпи гойдаються у подувах вітру, снігом сипле просто в очі, там, де колись стояло наше авто на Френклині — тепер стоять лише високі купи снігу, щось якби ескімоські „іглу". Товариші-забавовичі, що вийшли з вечорниць „Тризуба", пробують випихати свої авта. — Захотілось вам забави, спортовці, — глузує хтось, вимахуючи лопатою коло задніх коліс — Ану, ще один кадриль!

Вітер з півночі дує як несамовитий, так як тоді, коли такою самою сніжною дорогою треба було йти вітрові назустріч, також темної ночі як сьогодні. — Ти, я вже знаю! — гукає друг. Так само ми йшли на Югославію, із Словаччини — в лютому 1945 року! Ану, вперед, фізільєри!

Але тоді фізільєри й інше військо мало кільканадцять років менше, не ходило в товаристві пань у довгих сукнях і не привикло ще було до їзди автом; тому радо зустрічаємо чергового „самітника", що сам не годен випхати своєї машини із снігу. Кілька сильніших „гей-руп" і вже їдемо. Є надія, що не буде треба йти пішком серед нічної завірюхи, у снігу по-коліна.

Даремна надія. Після трьох бльоків авто стає. Стає і нема ради. Зустрічний чорношкірий американський громадянин допомагає своїм Бюїком запхати українського Меркура до хідника. Стій, авто, спокійно, поки сніг не стане і власник не відкриє на шибі поліційного „тикета" за нелеґальне паркування...

Якби не добрий порторіканець, що керує церковним автобусом еспанського костела „Санта Марія Міракольоза", хто зна, коли б ми були зайшли до хати. Десь з-поміж хурдиги, зліва і зправа блискають жовті очі ліхтарів авта, хтось їде по лівому боці вулиці, хтось по правому, заспи виростають до „крайових" маштабів. А добрий порторіканець, що завозить нас додому, хоч це йому не по дорозі, не хоче брати грошей за послугу: — Дай на церкву. Можеш дати на свою. Я не за гроші. Буена ноче, аміго!

* * *

Ранок встає тихий і мовчазний. Не чути гудіння автобусів, не стартують мотори запаркованих на вулиці авт. Дев'ята година. Відкриваю радіо. Час на україномовну комерційну передачу чужої фірми. Ану — чи заїхали диктор і його реклямова екіпа на місце?

Ані слиху. Замість україномовної передачі чути лише повідомлення і остороги: „Вітри з швидкістю до 32 миль... Не виходьте без потреби з хат... Не виїжджайте нікуди автом... Не йдіть до церкви, не подзвонивши наперед чи Богослужба буде...

Один погляд на вулицю вистачає: авта впоперек вулиці, авта на хіднику, сніжні завії попід вікна, на вулиці ні живої душі. Треба ще примкнути одне око на хвилину: сніг же ж паде...

... Котра година? Що, за хвилину десята? Ану, ще раз до радіо. Напевно і так не буде української радіопередачі ім. Блавацького, але все таки попробуймо...

Ні, не чути. Не чути срібної трубки, що на ній награв Юлько Сухар шість чи сім років тому сигнал „Хлопці, алярм!", вибраний В. Блавацьким як сигнал для своєї передачі. Ну, трудно, нема то нема; ясна річ — як же ж бо можна дібратися двом жінкам до радіостанції за містом у таку погоду... А все ж таки шкода. Перший раз за стільки разів, і передачі не було в неділю. То так, якби частина української Филаделфії відпала...

... Що цей анонсер каже? „Аур чармінг гостіссес Єдокія Дичко енд Галина Зейкан джаст еррайвд..." Та яким чудом?

Але вже дійсно чути голос Галини: „Дорогі слухачі! Не подаємо комунікату про погоду, бо що про таку погоду можна говорити...?"

Значить добилися, добилися відважні жінки. Через сніги, через завії, при допомозі своїх і чужих авт і лопат, і тепер передають українській Филаделфії її щонедільне українське слово. Браво, „велл

(Закінчення на стор. 3-тій)

К. Смовський
Генерал-хор. Армії УНР

МОЯ СЛУЖБА БАТЬКІВЩИНІ

(Спогади)

(2)

В Текучому застала мене російська „безкровна революція". Вона мало кого з вояків засмутила, навпаки — всі тішилися і негайно, навіть вищі старшини, чіпляли на груди червоні стрічки. Правда, деякі старі офіцери плакали і говорили: „Ну, а як же тепер буде без царя? Ми ж присягали йому і матушці Росії"

Треба згадати, що 34 артилерійська бриґада мала сталий гарнізон у Катеринославі, і під час першої мобілізації на її доповнення багато резервових вояків прийшло виключно з Катеринославської губернії. Ці вояки, хоч і були мало національно свідомі, мали революційний дух, бо походили переважно з промислових районів, де часто по заводах і шахтах відбувалися страйки. Український національний рух пішов відразу згори, зі штабу бриґади, де вже 15 квітня з ініціятиви скарбника бриґади Петра Шевченка був створений український військовий комітет. До цього комітету від кожної батерії вибрано по одному старшині (я був вибраний від 2-ої батерії), по одному кадровому підстаршині й по одному воякові. Під час творення кадрові підстаршини-малороси вимагали, щоб був створений загальний комітет „русских солдат и офицеров".

Урядовець П. Шевченко перед першим засіданням комітету відкрив мені свою таємницю, що він уже кілька років як належить у Катеринославі до української партії соціял-демократів. Він знав мене та пор. Ященка ще до революції і часто чув при грі в карти і за повною чаркою, як москалі-офіцери говорили про нас, що ми з „малоросійським душком". І тому то він вислав своїх людей по батеріях, щоб вони впливали на вояків, щоб нас вибрали до комітету. Далі, він сказав мені і пор. Ященкові, що Українська Центральна Рада на місяць травень скликає в Києві перший військовий з'їзд, і що треба нам на цей з'їзд вибрати делеґацію з 5-ти осіб.

З бриґади і парків зібралося до комітету 40-45 вояків, в тому числі 7 старшин. П. Шевченко відкрив засідання і виголосив до присутніх промову українською мовою, в якій пояснив, хто ми, чиї діти, для якої цілі зорганізувалась в Києві Центральна Рада і для якої цілі скликається військовий з'їзд. Під час промови багато вояків пустило сльозу. На залі сиділи також старшини-москалі: полк. Язиков (к-р дивізіону), капітан Словцов, кап. Петров, кап. Совенко (малорос), пор. Левандовський (поляк з Києва), підпор. Шенгалідзе (грузин). На цих зборах виступив з промовою і я. Це був перший виступ в моєму житті, де мені прийшлося говорити до мас. Я оповідав про боротьбу наших славних козаків з поляками і москалями, про битву козаків під Віднем та про інші славні походи наших предків проти татар і турків.

Треба було бачити злість на обличчях старшин-москалів. Один з них говорив пізніше: „Ви малоросійською ідеєю руйнуєте російську імперію!"

На військовий з'їзд до Києва вибрано мене, пор. Ященка, урядовця П. Шевченка, старшого фоєрверкера Терещенка (дуже свідомий підстаршина) і двох вояків.

Коли ми вернулися зі з'їзду до бриґади з купою української пропаґандивно-освідомлюючої літератури, нам уже не було чого звертати уваги на квасні міни старшин і вояків москалів, які перешкоджали нам на кожному кроці відмосковлювати малоросів. У бриґаді, можна сказати, загуло, як у вулику. А тут ще розпочали організувати поляки і свій комітет (пор. Левандовський і підпор. Любанський). Не менше загуло й по всіх піхотних полках 34-ої і 13-ої дивізій, а також 13 арт. бриґади. Треба тут підкреслити, що VII корпус складався майже на 80% з українців.

Незабаром, незалежно від загального солдатського комітету, був утворений при корпусі український комітет. Загальний комітет також виступав проти „украинского движения", але до поляків відносився прихильно. Москалі почали аґітувати за „Учредительное Собрание", а українці — за вислання делеґації на 2-ий військовий з'їзд до Києва.

Вкінці травня 1917 року в Чернівцях відбувся з'їзд українців — представників усіх фронтових і запільних частин Румунського фронту. На з'їзд прибуло щось із три сотні вояків, в тому числі 40-50 старшин. З промовами виступали кілька полковників і підполковників, і деякі навіть добре говорили українською мовою. На з'їзді було й кілька генералів, але вони тільки слухали, а з промовами не виступали. На тому ж з'їзді вибрано делеґатів від Румунського фронту (біля 60-70 вояків і старшин, в тому числі й мене) на другий український з'їзд, що відбувся в червні у Києві.

Цей з'їзд в Чернівцях тривав два дні — суботу й неділю. На другий день президія з'їзду несподівано для його учасників поставила пропозицію — провести збірку на фонд Центральної Ради. Сьогодні вже не пригадую складу президії, але добре пам'ятаю, як один з її членів виступив з промовою про значення цієї збірки. Промовляючи, він сам плакав і багато вояків і молодих старшин також плакали. Коли цю пропозицію подано, кілька присутніх на залі цивілів українців з міста негайно вийшли (з'їзд відбувався в приміщенні опери), десь дістали християнську (форма церковної чаші) і перші почали кидати в неї золоті перстені, російські та австрійські гроші. Хтось з вояків крикнув: „Україна потребує грошей, а ми на грудях носимо золоті і срібні хрести й медалі — то де ж наш український патріотизм — докажім, що ми українські патріоти не тільки на словах, а й на ділі!" В той час на залю ввійшло з два десятки жінок-буковинок у різному віці. Відразу запанувала тиша. Всі дивилися на цих жінок з цікавістю, що вони будуть робити. Тоді підійшла одна старенька жінка до християнської, зняла з пальця золотий перстень, а з шиї хрестик, перехрестилась і, поцілувавши хрестик, сказала: „Вояки-українці, я цей хрестик носила на собі 68 років і завжди мріяла про свою любу Україну, а тепер віддаю я його і ось цей перстень на фонд України". Сказала це вона з таким піднесенням і чуттям, що в кожного вояка потекли сльози. Решта жінок склали на фонд гроші. Але коли почало вояцтво складати свої бойові хрести й медалі, то не можна було довгий час доступитись до християнської. Для підрахування пожертв створено було комісію з делеґатів-вояків і кількох цивільних. Мені тепер трудно вже сказати як багато тоді зібрано, хто і куди ці пожертви передав.

З наших буднів

НЕ ТАК ЩЕ З НАМИ ПОГАНО

Пан інженер із „Самопомочі", як його популярно народ називає, крім численних службових і громадських обов'язків, має ще один, сказати б, патріотично - американський: дбає, щоб З'єдинені Держави мали більше громадян, або, іншими словами,- ходить людям за свідка.

А в зв'язку з тим має всякі пригоди і переживання. Вчора, наприклад, був у нього „пеховий" день. Поперше, дістав „клієнта", який майже вмирав зі страху перед натуралізацією. Наш, простий голов'яга, слабо балакав по-англійськи, а поза тим сильно боявся, що не складе іспиту з конституції. Отже треба, як то кажуть, підтримувати хлопа на дусі.

Але сталася ще гірша біда... Коли вже їх зареєстрували й дали нумерок до урядника, пан інженер спостеріг, що немає при собі свого горожанського документу! Просто — квапився і забув узяти.

„А най тя колька сколе!" ... Що робити? Резиґнувати з нинішнього „іспиту совісти", чи їхати до Бруклина, на Пасифік Евню, по той папір?.. Пан інженер взявся на відвагу і вибрав третій спосіб — пішов до урядника, який мав їх переслухувати і почав проситись:

— Така, каже, і така справа, я зранку дуже спішився, щоб бути тут на час і забув свій документ. Їхати по нього на Бруклин і назад вертатись, то забавить три години часу, а я ще нині мушу бути в службі. Чи не були б ви ласкаві — просить урядника — списати зі мною протокол і прийняти має свідчення, а я завтра доставлю вам документ?

Урядник уважно подивився на „клієнтів", заглянув до паперів і питає:

— О, то ви українці?

—Українці, — відповів пан інженер.

— О, то все впорядку. Вам не треба показувати паперів, я вам вір'ю на слово. Ви, каже далі, українці маєте в нас високу марку. Передусім, вас цінується за те, що ви не жебраки, не шукаєте легкої наживи, всі працюєте і не справляєте клопоту державі. Потім — не фіґуруєте в кримінальних реєстрах. Далі — ваша молодь дуже порядна, не має серед неї злочинности. Взагалі, як національна група, ведете себе дуже гідно.

Ну, каже пан інженер, це мене так заскочило й зворушило, що я крім „Тенкс", не знав, що маю казати. Вийшли ми з будки на коридор чекати своєї черги, а мій кандидат на громадянина каже до мене:

— Пане інженере! Гурра! То з нами ще не так зле, коли нас так хвалять?

Аж тут підбігає до нас якийсь грубенький добродій, простягає обидві руки і гукає:

— Гелов! Як ся маєте, земляки! З мене тоже зробили українця!

— Як то — зробили з вас українця? — питаємо.

— Ну, я вам розповім. Питає мене той урядник, яку державну приналежність має мені вписати. То я кажу: „Я вродився в Лемберґ, Львів, Львуф!" А він тоді: „О, то я тобі впишу „Україна". А я кажу: „Ну, яка Україна? Я вродився за Австрії, потім прийшла Польща, потім, як вібухла війна з Гітлером, то я втік до Палестини, а як вібухла війна в Палестині, я втік до Амeрики! То яка Україна?"

А він каже: „Ол райт, але ті українці так завзято файтуються за Львів, стільки роблять мені тут рекурсів і реклямацій. що я не хотів би мати свіжого клопоту. Що тобі то шкодить?.. Я тобі впишу „Україна".

А я кажу: „Ол райт, пиши „Україна". Ну, і маєте ще одного українця. Чого хочете?

Ікер.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Дітройт, Миш.

Громада збере 5,000 долярів на Фонд Капелі Бандуристів.

17-го січня ц. р. відбулося під головуванням д-ра Степана Горака чергове засідання Комітету Збірки на Фонд Капелі Бандуристів в Дітройті. На цьому засіданні вироблено вже докладний плян зібрати на Фонд Капелі намічених 5,000 долярів. Згідно з цим пляном приділено поодиноким членам Комітету ряд організацій Дітройту, з якими вони мають увійти в контакт відносно дотацій від них та виділення збірщиків для переведення збірки серед їхніх членів. Цією схемою охоплено й Церкви, з яких деякі, з якими вже переговорювано, переведуть збірку серед Вірних через роздачу їм конверт, як це має місце зі збірками на церковні цілі.

Для осягнення наміченої суми Комітет запляновував мінімальну висоту пожертв, яку він повинен отримати від поодиноких груп жертводавців — Церков, Організацій, професіоналістів, купців і промисловців та від індивідуальних осіб. Від організацій повинен дістати Комітет від 20 — до 100 дол. і вище, залежно від їх фінансових спроможностей, від індивідуальних осіб — від 5 дол. вгору.

Рішено поширити летючки-заклики Метрополітального Відділу УККА. Місцеве радіо буде включене в акцію збірки.

Надто Комітет звертається до цих громадян, які отримали від Т-ва Приятелів заклики з оплаченими зворотними конвертами, щоб вони повернули ці конверти з найменшими хоча б пожертвами, або й порожні.

Через місцеве радіо і пресу подаватиметься звіт з перебігу збірки.

Окрім цього Союз Українок і СУМ організують імпрезу в Дітройті, а літньою порою на „Діброві". Рівно ж цьогорічний дохід із Шевченківського свята піде в цілості на Фонд Капелі. Це дасть можливість побільшити запляновану вище суму. До дня засідання Комітету Дітройт виплатив на Фонд Капелі $511.33.

П О Д Я К А

жертводавцям на Фонд Капелі Бандуристів ч. 3. (від 16. 9. по 31. 12. 57).

Синвид: Владика Іон — 20, Честер: Укр. Амер. Клюб — 50, Шикаго: Т-во Укр. Бизнесменів — 25, В. Мойсеєнко — 20, Дітройт: І. К. 50, Едмонтон: Панство Фіґолі — 25, Линдора: Укр. Прав. Церква — 40, Манчестер: УККА — 25, Міннеаполіс: О. Вулавицький — 25, Ню Гейвен: УККА — 25, Нортгемтон: Укр. Прав. Церква — 25.85, Филаделфія: „Провидіння" — 100, Укр. Громада при вул. 23. — 25, Укр. Амер. Клюб — 25, Роземонт (Монтреал): Ірина Турченюк — 50, Рачестер: У. К. К. А. — 30, Сан Франсіско: Галина Гриневич — 20, Скрентон: Укр. Робітн. Союз — 50, Шерон: Укр. Прав. Церква — 20, Савт Бавндбрук: Консисторія УПЦ — від церков — 60,30, Ст. Луіс: Т-во „Любов" — 25, Торонто: Друкарня „Київ" — 50, Акурат Билдерс — 25, Трой: УККА — 25, Йонґставн: УККА — 125, Укр. Прав. Церква — 42,30.

Окремо дякуємо щиро нашим приятелям, які зібрали на місцях і переслали нам суми від 50 дол. вгору:

Авбурн: УККА — 82, Балтімор УККА — 63,50, Бостон: УККА — 135, Шикаго: Ліга Амер. Укр. Походж.: — 95,06, Об'єднання Укр. Організ. — 74, Г. Шкерець — 90, І. Деркач 60,50, Клівленд: А. Сіренко - Сірий 65, Гренд Репідс: УККА — 57, Гартфорд: А. Пришляк — 132, Филаделфія: Т. Лозинський — 330,30, Рачестер: УККА — 157, Сиракюз: УККА — 72, Торонто: А. Шидогуб (СУЖЕРО) — 82,75, Трентон: І. Самокиш — 63, Трой: УККА — 50, Вілемантік: УККА — 60. — Всього зібрано по 31. 12 1957 $11,388,78.

Окремо дякуємо щиро й тим тисячам жертводавцям і збірщикам, які переслали менші суми, а яких прізвищ ми не маємо можливости тут помістити. Їх прізвища будуть поміщені в окремому бюлетені, який видамо пізніше.

При цій нагоді просимо всіх, які отримали наші заклики зі зворотними оплаченими конвертами, переслати в них найменші хоча б пожертви, або їх повернути, за що заздалегідь щиро дякує

Управа Т-ва Приятелів Капелі Бандуристів

Адреса для пересилки пожертв:
Friends of the Ukrainian Bandurist Chorus
P.O. Box 119, Detroit 12, Mich., U.S.A.

ТРУМАН ПРО ПОДОРОЖ ПАНІ АЙЗЕНГАВЕР ДО АРІЗОНИ

Ню Йорк. — Колишній президент Гаррі С. Труман заявив, що не мають слушности ті, які критикують президента Айзенгавера за те, що в урядовому літаку і за урядові кошти завіз свою дружину на відпочинок до Арізони. „Що Президент робить для своєї родини — це повинно бути йому дозволено робити. Я не є проти того, щоб атакувати чоловіка з приводу його родини. Я не маю нічого проти Айка. Він мені завжди подобався. Я тільки кажу, що він є злим адміністратором."

● **Совєти** заявили німцям, що подорож приватних прогулянок німецьких науковців і студентів до Совєтів з власної ініціятиви чи на основі договорення з якимись совєтськими високими школами або студетськими групами — виключена. Всі такі „виміні відвідини" мусять відбуватися на основі окремого договору між двома урядами про „затіснення культурних взаємин" і стояти під строгою контролею совєтського апарату.

● **Американсько-німецька** королева краси, вибрана читачами нюйоркського німецького щоденника „Штаатсцайтунґ", Барбара Амман, подорожує по Німеччині й Австрії з „місією доброї волі" від американських німців, які фінансують цю подорож. В центрі зимового спорту Вальзерталь в Австрії прийняли її з парадою, „як королеву". Вона була почесним гостем на різних карнавалових товариських імпрезах.

● **Багато нарижан** написали скарги до дирекції підземки проти аморальної нібм афіші, що реклямувала останній фільм з славетною фільмовою зіркою Марленою Дітріх. Дирекція підземки наказала своїм службовцям окремими наліпками „продовжити" занадто куцу сукоику артистки.

БІЛА ОБЛОГА

(Закінчення зі стор. 2)

дан", тут і мужчини мусять поклонитись.

Що відважні жінки щойно під вечір вернуться з засніженої радіостанції, перемерзлі, змоклі і півживі — це друга справа. Але передача відбулася. Слушно могла при кінці її сказати В. Блавацька: Слухайте нас щонеділі — без огляду на погоду!

* * *

По порожніх, пустинних вулицях гуляє вітер і несе снігові тумани. Впоперек вулиці Жірарда „вгромоздився" трамвай, що вискочив з рейок, всі бічні вулиці заткані безнадійно засніженими автами, патрольні авта поліції з трудом пробиваються... Часом десь появиться прохожий і швидко зникає.

Лише діти гуляють. Звідкись появляються лещета, щораз більше санок, а гуртковий гуртка „Акули" веде своє військо в лещетарському, трохи імпровізованому виряді, в бік сніжних просторів Фермавнт парку. — Госьці, кажу вам, сніг кляівенький... Такий як на Україні: я знаю, мені мама казала!

* * *

Але цей сніг не був такий, як на Україні. В кожному разі це не той сніг, що його радісно зустрічали ми в нашому незмоторизованому краї. Цей сніг — це може для дітей був добрий. Для всіх дорослих, для цілого східнього побережжя ЗДА це був зловіщий ворог: це сніг, що від нього померло кількадесят людей, відгортаючи його з-перед хат; це сніг, що засипав безліч авт на бічних шляхах, з яких витягнуто інколи й замерзлих трупів, це сніг, що на ньому ховзалися авта, доводячи до катастроф; це сніг, що стримав тисячі людей від праці — це недобрий, важкий, прикрий сніг. Це не той, що срібними зорями іскриться тепер на далекій, масстатичній Говерлі у Карпатах.

А він падав і падав. Треба було багато днів вставати раніше і, не чекаючи на автобус, рушати в далеку дорогу до праці. Це все таки шматок дороги: так як з Личаківської рогачки до Винник.

Одне хоч добре: Слава Богу, що хоч війна не вибухла в таку погоду.

За короткий час санітарний відділ міста, опісля сонце на переміну з дощем зняли цю білу облогу залишаючи по ній тільки спомин.

Олег Лисяк

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Новий Відділ У. Лікарського Т-ва в Америці** був засно ваний 1-го лютого ц. р. у Рочестері, Н. Й. Головою Відділу обраний д-р Осип Тимочко, заступниками голови д-р М. Логаза і д-р Ів. Кіндрат, секретаркою д-р Марія Крзнарська і скарбником д-р Ів. Жовнірович. На зборах були присутні американські лікарі: директор стейтового шпиталю в Рочестері д-р Х. Теренс, який виголосив доповідь про стан психіятрії в Англії, куди він недавно подорожував, і українського походження асистент - рентґенолог д-р Р. Ґремяк, який демонстрував перед присутніми фільм із ділянки найновіших дослідів і технічних удосконалень у рентґенології.

● **Мгр. Зенон Стефанів,** відомий український військовий історик, став дійсним членом Наукового Товариства ім. Шевченка на підставі рішення Головної Ради Наукових Товариств ім. Шевченка з 22-го лютого 1958.

● **Софія з Бирчаків Рибачевська,** колишня українська пластунка, дружина лікаря д-ра Олександра Рибачевського з Бреґенцу у Форальберґу в Австрії, померла 9 лютого ц. р., у віці 47 р. в Інсбруці, в Тиролі.

● **22-го лютого ц. р. в Ню Йорку,** в Свято-Троїцькій УАП Церкві (359 Брум Стріт) відбулося вінчання 22-річної японки Вакако Абе з студентом Ігорем (Артуром) Александром, родженим в Америці українцем, що відбував військову службу в Японії. Молодих овінчав прот. о. А. Сагайдаківський. Перед вінчанням, 16-го лютого, Вакако Абе прийняла православ'я. Від батьків, Цунео Абе і Фуші Сузукі, молоді одержали з Японії ґратуляційну депешу.

IRVINGTON HOUSE — 925 Springfield Avenue, Irvington, N. J. — ideally located on Garden State Parkway, exit 143A, has been entirely redecorated and has available twelve large banquet rooms, the largest of which can accommodate 1,500 people. These rooms available for banquets, weddings, dances, dinners, meetings, etc., and can be had at extremely low rates. The kitchen is modern, up to date and features the finest in French cuisine.

Large parking area available at no cost to our customers. Visit the Irvington House and see the manager about your needs. Mention this paper for special consideration.